

УХВАЛЕНО
Вченою радою університету
Протокол № 6 від 21.12.2015
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ ректора
№ 251 від 31.12.2015

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ПОЛОЖЕННЯ
про атестацію випускників
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

1. Загальні положення

1.1. Відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Положення про порядок створення та організацію роботи державної екзаменаційної комісії у вищих навчальних закладах України від 24.05.2013 № 584, Листа Міністерства освіти і науки щодо рекомендацій про порядок створення, організацію і роботу державної екзаменаційної (кваліфікаційної) комісії у вищих навчальних закладах України від 29.12.93р. №83-5/1259, Наказу Міністерства освіти і науки України від 30.12.2005р. №774 «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу», Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД) (ДК 009:2005), Класифікатором професій (ДК 003:2005) для проведення атестації випускників створюються екзаменаційні комісії зі спеціальності. Строк проведення випускної атестації визначається навчальним планом.

1.2. Функції центрального органу управління освітою для проведення випускної атестації передаються університету. Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю екзаменаційних комісій здійснює ректор.

Основними функціями екзаменаційної комісії є:

встановлення відповідності рівня освітньої підготовки випускників до вимог освітньо-професійної програми;

присвоєння кваліфікації за окремим освітньо-кваліфікаційним рівнем за результатами підсумкової випускної атестації та видачі випускнику відповідного диплому державного зразка про вищу професійну освіту;

розробка рекомендацій, спрямованих на удосконалення підготовки студентів, на основі результатів роботи екзаменаційної комісії.

1.3. Метою випускної атестації є встановлення рівня підготовки випускника університету щодо виконання професійних завдань, відповідності його підготовки вимогам державного стандарту.

1.4. До обов'язків екзаменаційної комісії входять: комплексна перевірка й оцінка теоретичної та практичної фахової підготовки студентів-випускників відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, прийняття рішення про присвоєння випускникам відповідної кваліфікації та видачі диплома, розробка пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців з відповідного напрямку підготовки або спеціальності.

1.5. Атестація проводиться на бакалаврському рівні у формі кваліфікаційних іспитів за спеціальностями та захисту випускної роботи; на магістерському рівні – захист дипломної роботи.

1.6. Форма і програми проведення кваліфікаційних іспитів за спеціальностями, а також критерії оцінки випускних кваліфікаційних робіт затверджується вченою радою університету з урахуванням рекомендацій науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України.

1.7. Умови і терміни виконання випускних кваліфікаційних робіт встановлюються вченою радою університету на підставі цього Положення, відповідних державних стандартів освіти та рекомендацій науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України.

1.8. Оцінка результатів складання кваліфікаційних іспитів за спеціальностями та/або захисту дипломних робіт здійснюється за 100-бальною системою контролю знань, прийнятою в університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях і протоколах роботи екзаменаційної комісії.

Шкала оцінювання

<i>100-бальна шкала</i>	Оцінка за національною шкалою та шкалою Університету	Визначення
90 – 100	відмінно	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи лише з незначною кількістю помилок
82 – 89	добре	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками
74 – 81		Добре – в загальному правильна відповідь, робота з певною кількістю грубих помилок
64 – 73	задовільно	Задовільно – непогано, але зі великою кількістю недоліків
60 – 63		Достатньо – відповідь, робота задовольняє мінімальні критерії
1 – 59	незадовільно	Незадовільно

II. Порядок комплектування екзаменаційної комісії. Обов'язки голови, членів та секретаря екзаменаційної комісії.

2.1. Атестація осіб, які здобувають ступінь бакалавра, спеціаліста чи магістра, здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань, відповідно до положення про екзаменаційну комісію, затвердженого вченою радою вищого навчального закладу.

2.2. Екзаменаційна комісія створюється щороку для усіх форм навчання у складі голови та членів екзаменаційної комісії з кожного напрямку підготовки (спеціальності) та певних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Залежно від кількості випускників можливе створення декількох екзаменаційних комісій з одного напрямку підготовки (спеціальності) або однієї екзаменаційної комісії для кількох споріднених напрямів підготовки (спеціальностей) у межах відповідної галузі знань, як правило, на одному факультеті.

2.3. Головою екзаменаційної комісії призначається фахівець у відповідній галузі, або провідний науковець відповідного напрямку наукової діяльності.

Одна й та сама особа може бути головою екзаменаційної комісії не більше трьох років поспіль.

Екзаменаційні комісії керуються в своїй роботі цим Положенням, відповідними галузевими стандартами вищої освіти України, навчально-методичною документацією, яка розроблена в університеті на основі галузевих стандартів освіти з відповідних напрямів підготовки і спеціальностей, методичними рекомендаціями науково-методичних комісій Міністерства.

Голова екзаменаційної комісії зобов'язаний ознайомити всіх членів

екзаменаційної комісії з їх правами та обов'язками, довести до членів екзаменаційної комісії основні завдання та вимоги щодо випускної атестації студентів, критерії оцінювання якості підготовки випускників, присутність членів згідно розкладу роботи екзаменаційної комісії, особливості організації та проведення кваліфікаційних іспитів за спеціальностями або захисту дипломного проекту. Голова екзаменаційної комісії повинен обов'язково бути присутнім на проведенні кваліфікаційного іспиту за спеціальностями або захисту дипломної роботи (проекту), на засіданнях екзаменаційної комісії під час обговорення результатів екзаменів, виставлення оцінок, вирішення питань про присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня, професійної кваліфікації та прийняття рішення про видачу дипломів державного зразка або відмову в їх видачі. Здійснювати контроль за роботою секретаря екзаменаційної комісії щодо підготовки необхідних документів. Скласти звіт про результати екзаменаційної комісії та після обговорення його на заключному засіданні подати ректору університету.

2.4. Заступником голови екзаменаційної комісії можуть призначатися ректор або проректори з науково-педагогічної роботи, декан факультету, завідувачі кафедр, фахівці з відповідних видів економічної діяльності.

2.5. До складу екзаменаційної комісії входять завідувачі кафедр, професори або доценти кафедр, що формують профіль підготовки спеціалістів, спеціальних наук, окремих загальнонаукових і загальноінженерних дисциплін, а також можуть залучатися представники роботодавців, які замовляли фахівців, працівники відповідних галузей народного господарства й культури, професори та викладачі інших вищих навчальних закладів, співробітники науково-дослідних інститутів.

2.6. Персональний склад членів екзаменаційної комісії затверджується наказом ректора не пізніше ніж за місяць до початку роботи екзаменаційної комісії

Кількість членів екзаменаційної комісії становить не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів екзаменаційної комісії може бути збільшено до шести осіб).

Секретар екзаменаційної комісії призначається наказом ректора з числа працівників факультету і не є членом екзаменаційної комісії. Секретар екзаменаційної комісії забезпечує правильне і своєчасне оформлення документів.

2.6.1. До складу комісії для проведення захисту випускних робіт входять: голова комісії – представник екзаменаційної комісії з відповідного напрямку, завідувач випускаючої кафедри (або його заступник), професор або доцент відповідної кафедри (можуть входити інші представники, визначені цим Положенням) та секретар.

2.7. Участь у роботі екзаменаційної комісії професорсько-викладацького складу університету заплановано як педагогічне навантаження.

Оплата праці голів екзаменаційних комісій, які не працюють у навчальному закладі, здійснюється погодинно відповідно до чинної Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти та внесених до неї змін.

III. Організація і порядок роботи екзаменаційної комісії

3.1. Екзаменаційні комісії працюють у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, що розробляється на основі навчальних планів напрямів підготовки та спеціальностей, затверджуються ректором і доводиться до випускових кафедр до початку навчального року. Студенти забезпечуються програмами кваліфікаційних іспитів за спеціальностями, випускаючими кафедрами створюються необхідні для підготовки умови, проводяться консультації.

Розклад проведення кваліфікаційних іспитів за спеціальностями та захисту випускних дипломних робіт, узгоджений з головою комісії, затверджується проректором з навчальної роботи не пізніше ніж за місяць до початку кваліфікаційних іспитів за спеціальностями або захисту випускних, дипломних робіт (проектів).

3.2. Захист дипломної роботи (дипломного проекту) проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії. За рішенням кафедри може проводитись попередній захист на засіданні кафедри.

3.3. Не пізніше ніж за один день до початку кваліфікаційних іспитів за спеціальностями або захисту дипломного проекту (дипломної роботи) відповідальним працівником деканату, кафедри до екзаменаційної комісії подаються:

- витяг з наказу ректора про затвердження персонального складу екзаменаційної комісії з напряму підготовки (спеціальності);

- розклад роботи екзаменаційної комісії;

- списки студентів (за навчальними групами), допущених до складання випускної атестації, за підписом декана факультету;

- екзаменаційні матеріали (екзаменаційні білети) розроблені відповідно до програми кваліфікаційного іспиту за спеціальностями (комплексного кваліфікаційного іспиту)

3.4. При складанні державних екзаменів з окремих дисциплін до екзаменаційної комісії додатково подаються:

- навчальні програми з дисциплін, винесених на кваліфікаційні іспити за спеціальностями;

- комплект екзаменаційних білетів, комплексних завдань або письмових контрольних робіт;

- критерії оцінювання письмових відповідей студентів ;

- перелік наочного приладдя, матеріалів довідкового характеру, технічні та дидактичні засоби й обладнання, передбачених для використання студентами під час підготовки до кваліфікаційного іспиту за спеціальностями або захисту випускних дипломних робіт (проектів).

Примітка: завдання для письмових екзаменаційних робіт, варіанти завдань з вирішення виробничих ситуацій або матеріали ділових ігор, перелік наочного обладнання і матеріалів довідкового характеру складають випускаючі кафедри і затверджує проректор з науково-педагогічної роботи.

3.4.1. При захисті дипломних робіт (проектів) до екзаменаційної комісії додаються:

дипломна робота (проект), яка містить подання декана факультету голові екзаменаційної комісії про направлення студента до захисту дипломної роботи (проекту), довідка про успішність за період навчання на факультеті, висновок керівника дипломної роботи, а також запис висновку завідувача випускової кафедри про допуск студента до захисту в екзаменаційній комісії (протокол засідання кафедри);

критерії оцінювання дипломних робіт (проектів);

копію навчальної картки студента, засвідчену деканом факультету;

письмовий відгук керівника з характеристикою діяльності випускника під час виконання дипломної роботи (проекту);

письмова рецензія на дипломну роботу (проект).

Примітка: рецензування дипломних робіт проводять висококваліфіковані спеціалісти виробничих, наукових і проектних організацій, викладачі, які є фахівцями з даної спеціальності та працюють в інших навчальних закладах.

3.4.2. До екзаменаційної комісії можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність випускника, наукову та практичну цінність виконаної ним роботи (проекту): друковані статті, заяви на патент, акти про практичне впровадження результатів дипломного проектування, зразки матеріалів, макети, вироби, нові технології, оригінальні математичні моделі та вироби та програми тощо.

3.5. Засідання комісій для проведення кваліфікаційних іспитів за спеціальностями і захисту випускних дипломних робіт (проектів) оформляються протоколом. Тривалість письмового кваліфікаційного іспиту за спеціальностями з кожної дисципліни, комплексного кваліфікаційного іспиту – не більше трьох астрономічних годин.

Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, що брали участь у засіданні. Помилки та виправлення у протоколах не допускаються. Книга протоколів зберігається у справах університету.

Тривалість захисту однієї випускної роботи (проекту) не повинна перевищувати 30 хвилин. Для розкриття змісту випускної дипломної роботи студенту надається не більше 20 хв.

Примітка: облік та норми часу на перевірку екзаменаційних письмових робіт здійснюється в порядку, передбаченому для семестрових письмових робіт.

3.6. Усі екзаменаційні завдання, зазначені в екзаменаційному білеті з комплексного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями відповідної дисципліни є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит. Підсумкова оцінка комплексного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями є середньоарифметичною оцінок за кожну складову екзаменаційного завдання.

За теоретичну і практичну частину іспиту виставляється одна оцінка за 100 бальною і національною шкалою оцінок, які за допомогою відповідної програми переводяться у ECTS-рейтинг. Повторне складання (перескладання) кваліфікаційного іспиту за спеціальностями і захист випускної кваліфікаційної

роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

3.7. Дипломна кваліфікаційна робота /проект/ бакалавра, спеціаліста та магістра є складовою випускної атестації, підсумковою індивідуальною письмовою науково-дослідною роботою, яка дає змогу отримати комплексне уявлення про рівень засвоєння теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю.

У дипломній кваліфікаційній роботі студент повинен продемонструвати знання з певного наукового напрямку, володіння навичками наукового дослідження, здатність мислити, аналізувати, узагальнювати й робити висновки.

Оцінка студента за дипломну кваліфікаційну роботу формується на основі оцінки рецензента та захисту. Вимоги до написання та оформлення і критерії оцінювання дипломних кваліфікаційних робіт визначаються відповідним положенням.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку результатів складання кваліфікаційних іспитів за спеціальностями, або захисту дипломних робіт (проектів), а також про видачу випускникам дипломів про закінчення вищого навчального закладу, отримання певного рівня вищої освіти та здобуття певної кваліфікації приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. Оцінки виставляє кожен член комісії, а голова підсумовує їх результати по кожному студенту. За теоретичну і практичну частини екзамену виставляється одна оцінка. Повторне складання (перескладання) кваліфікаційного іспиту за спеціальностями і захист випускної дипломної роботи (проекту) з метою підвищення оцінки не дозволяється.

3.8. Екзаменаційна комісія зі спеціальності розглядає результати складання студентами кваліфікаційних іспитів за спеціальностями та захисту випускних дипломних робіт (проектів) та своїм рішенням присвоює кваліфікацію за фахом на підставі чого видається диплом встановленого державного зразка тим студентам, які одержали позитивні оцінки під час атестації.

За результатами навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, спеціаліст, магістр визначається підсумковий ECTS-рейтинг, який складається із суми усіх балів, одержаних студентом під час семестрового контролю та випускної атестації впродовж усього періоду навчання.

Документ про вищу освіту з відзнакою видається студенту, який отримав підсумкові оцінки «відмінно» не менше як з 75 відсотків усіх навчальних дисциплін та індивідуальних завдань, передбачених навчальним планом, а з інших навчальних дисциплін та індивідуальних завдань – оцінки «добре», склав кваліфікаційні іспити за спеціальностями з оцінками «відмінно», захистив дипломну роботу (проект) з оцінкою «відмінно», а також виявив себе в науковій (творчій) роботі, що підтверджується рекомендацією кафедри. Диплом з відзнакою після завершення навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста, магістра видається за результатами навчання за зазначеним освітньо-кваліфікаційним рівнем незалежно від

результатів навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра.

3.9. У тих випадках, коли складання кваліфікаційних іспитів за спеціальностями або захист випускної дипломної роботи (проекту) не відповідає вимогам рівня атестацій екзаменаційна комісія зі спеціальності приймає рішення про те, що студент є не атестованим, про що визначається в протоколі засідання комісії.

Студент, який отримав незадовільну оцінку при складанні кваліфікаційного іспиту за спеціальностями або захисті випускної дипломної роботи (проекту), відраховується з університету. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

3.10. Якщо студент не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для складання іспиту або захисту випускної дипломної роботи (проекту), то в протоколі комісії записується, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання комісії.

Студенти, які не атестовані в затверджений для них термін і не склали кваліфікаційний іспит за спеціальностями або не захистили випускні дипломні роботи (проекти), мають право на повторну атестацію в наступний термін роботи екзаменаційної комісії протягом трьох років після відрахування з вищого навчального закладу, як таких, що закінчили теоретичний курс навчання та не атестовані екзаменаційною комісією.

Студенту, який не складав кваліфікаційні іспити за спеціальностями або не захищав дипломну роботу (проект) з поважної причини (документально підтвердженої), керівником ВНЗ може бути продовжений строк навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії із складанням кваліфікаційних іспитів за спеціальностями чи захисту дипломного проекту (роботи) відповідно, але не більше, ніж на один рік (без відрахування з ВНЗ).

У випадках, коли захист випускної дипломної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

3.11. З метою формування компетентностей та підвищення конкурентоспроможності спеціалістів на ринку праці в університеті запроваджена форма Випускної атестації: захист магістерських міжкафедральних дипломних робіт. Для проведення міжкафедрального захисту дипломних робіт (проектів) за напрямом дослідження створюється екзаменаційна комісія зі встановлення відповідності рівня освітньої підготовки кадрів до вимог освітньо-професійної програми, з урахуванням міжкафедральної спрямованості тематики дипломних робіт, та присвоєння студентам кваліфікації за освітньо-кваліфікаційним рівнем. Умовою для призначення голови екзаменаційної комісії для проведення міжкафедрального захисту дипломних робіт (проектів) є вибір фахівця з певної галузі знань, що включає напрями підготовки студентів, які захищають дипломну роботу (проект).

3.12. Захист комплексного дослідження за напрямом роботи (проекту) планується і проводиться на одному засіданні екзаменаційної комісії, причому

студент, який захищається першим, доповідає як про загальну частину роботи (проекту), так і про індивідуальну частину зі збільшенням часу на доповідь.

Усі студенти, які виконували комплексне дослідження за напрямом роботи (проекту) повинні бути повною мірою обізнані із загальною частиною проекту і готові до запитань членів екзаменаційної комісії не тільки з індивідуальної, а й із загальної частини проекту.

3.13. Студентам, які успішно склали кваліфікаційні іспити за спеціальностями, а також захистили роботу (проект) відповідно до освітньо-професійної програми підготовки, рішенням екзаменаційної комісії присвоюється відповідний освітній рівень, кваліфікація. На підставі цих рішень вищим навчальним закладом видається наказ про відрахування у зв'язку з закінченням, у якому зазначається відповідний освітній рівень, кваліфікація, протокол екзаменаційної комісії та номер диплома (диплома з відзнакою) фахівця.

IV. Порядок підбиття підсумків роботи екзаменаційної комісії

4.1. Результати письмових кваліфікаційних іспитів за спеціальностями оголошуються головою екзаменаційної комісії, випусковою кафедрою після перевірки робіт не пізніше наступного робочого дня, а оцінки випускних дипломних робіт (проектів) оголошуються в день їх захисту.

4.2. За підсумками діяльності екзаменаційної комісії, а також проведення міжкафедрального захисту дипломних робіт (проектів) за напрямом дослідження голова екзаменаційної комісії складає звіт, який затверджується на її заключному засіданні.

За будь-якої форми випускної атестації у звіті повинні бути відображені результати з аналізом рівня підготовки випускників, його відповідності вимогам державних стандартів освіти з напряму підготовки (спеціальності), заходів щодо забезпечення високої якості освіти, впровадження новітніх технологій навчання, впливу наукових досліджень кафедр на навчальний процес та залучення студентів, зокрема випускників, до цих досліджень тощо.

Зазначаються недоліки в підготовці випускників та надаються пропозиції щодо її покращення. Обов'язково висвітлюється якість виконання робіт (проектів) актуальність їх тематики, відповідність прийнятих рішень сучасному стану економіки, науки, техніки та виробництва, відзначаються роботи (проекти), які мають наукову або (та) практичну цінність для ВНЗ, науково-дослідних інститутів, підприємств та організацій. Наводяться рекомендації щодо подальшого навчання студентів або подальшої професійної діяльності. Висвітлюються позитивні та негативні сторони в організації роботи ДЕК, стан та рівень керівництва роботами (проектами), якість і повнота відгуків та рецензій, забезпеченість діяльності ДЕК необхідними матеріалами тощо.

4.3. Звіт про роботу екзаменаційної комісії після обговорення на її заключному засіданні подається керівнику у двотижневий строк після

закінчення роботи екзаменаційної комісії та подається до архіву університету у двотижневий термін після закінчення роботи ДЕК і зберігається протягом 5 років.

4.4. Результати роботи, пропозиції і рекомендації екзаменаційної комісії обговорюються та відзначаються в протоколах на засіданнях випускаючих кафедр, вчених рад факультетів, засіданнях вченої ради університету.